

קה:

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

ל א מ"י ס"ג מהמלכות
מ"ט הלכה ה ו' ע"ז
המלכות משכנת הלכה ה
כמ"ג ע"ז י' ע"ז ע"ז י"ד
ס"ג רמ"ז ע"ז י' :

תורה אור השלם

1. נאם שמעון אמרי אל
יריע דעת גילוי מוחזק
שד' יתרה נפל וגלוי
ענין: במדבר כ"ד טו
2. ותאמר יתרו אל
בלעם הלא אנכי אתך
אשר רכבת עלי מעורך
עד היום הזה והסבן
הדבתי לעשות לך בה
יאמר לא:

במדבר כ"ד
3. יאמר לו עקרו
יקבו לאורי המלך
נערה בתולה ועמדה
לפי המלך והיה לו
סוכת ושכבה בדיק והם
לאורי המלך.
מ"כ א א כ
4. עמי זכר נא מה יצו
לקל מלך מוא ומה ענה
אתו בלעם בן בעור מן
השטים עד הגלגל למען
דעת עקרותי:

מ"כ ה
5. מה אבק לא קבה אל
וקח אצבע לא זעם:
במדבר כ"ד
6. אלהים שופט דרוק
ואל זעם בכל יום:

7. כי רגע באפס ימים
ברצונו עקב לך בני
ולבקר רעה תהלים ל'
8. לך עמי בא הברך
וסדר דלתך בעדך חבי
במעט רגע עד יעבר
וענין: ישעיהו כ"ב
9. גם ענש לצדיק אל
טוב להכות נרבים על
ישר: משלי י"ב
10. והקם בלעם בבקר
והשטח את אמו וקלעם
ש"י מואב:

במדבר כ"ב
11. וישכם אברם
בבקר והקם את חזרו
וקח את שני עמיו אתו
ואת זרקה בן ריקב
עצי עלה וקם יעקב אל
הקדש אשר אמר לו
האלהים:

בראשית כ"ג
12. וגם באו עבדי המלך
לקרב את ארבעת המלך
דרך לאמר יעב אצרכם
את שם שלמה משמך
ויגדל את כסאו בססאך
והשתחו המלך על
המשכב: מ"כ א א מו
13. הברך נתשם יעל
אשת חבר הקניני משמים
באהל חברך:

שופטים כ"ד
14. ויהי בעקרבם ואליהו
אמר אל אלישע של
מה אעשה לך בטרם
אלקח מענך יאמר
אלישע יהוה נא פי שמים
ברוך אלק:

מ"כ ב ב ט
15. והספק את ידו גליו
ורצוה כאלשר רב י' ב'ד
משד: במדבר כ"ב כ
16. וישם י' דבר כפי
בלעם ויאמר שוב אל
לקל ובה תדרב:

במדבר כ"ג
17. מה טוב אלהיך
יעקב: משכנתך
ישאל: במדבר כ"ד ה
18. בנחלים נחש כננת
עלי נהר אהלים נחש י'
בארזים עלי מים:

במדבר כ"ד
19. זל מים מדליו
הרעו במים רבים ודם סגנן מלכו ותנשא מלכות: במדבר כ"ד ז
20. ולא אכה י' אלהיך לשמע אל בלעם ויחך י' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך י' אלהיך: ר"ב כ"ג ז
21. ואנשים פצעי אוהב
תערתות נשקות שונא: משלי כ"ו
22. ורבה י' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים ותהא את ישראל מעל האקנה הטובה והוא אשר ילמן לאבותיהם ויהם מעבר לגר יתן אשר ישאו את אשריהם מכעיסים
את י' מ"כ א א י' ט

כרע נפל. מה כרעיה דהתם דלית ביה נפילה בעילה היא חף
כרעיה דהכא דכתיב נופל בעילה היא שגא על בהממו: דעם
בשמתו לא הוה ידע. מאי בעיל לאהדורי כדמפרש דלמרי ליה
שרי בלק מאי טעמא לא רכבת אמוסיא: כרטיבא. נחמו לרעות
עשבים לחים: אמר להו לטעמא
כעלמא. יושא משמות ולא לרובי:
אמרה ליה אפר רכבם עלי: אקראי
כעלמא. כשאין לו סוס מומן:
אמרה לו מעורך: מעשה אישום.
שאלה נועלי: סוכנם. מחממת: מן
ספסיו ועד פגלגל. משתטאו כשטיס
ועד שנכבו ללרץ ומטאו פגלגל
עשיתי עמם לדקות הרבה: כל
אופן סימס. שהיה בלעם מנסה
לקלנס. נשעה שהקב"ה טועם בה
כל הקללות מתקיימות: ה"ג לא
זעם ס'. חומן הימים לא זעם
ה': אל וזעם בכל יום. קרה הוא:
כמה זעמו רגע. כדמפיך ליה מקרא
כי רגע נחמו מיס כרצונו: כעלם
שפי קמיסא. של יום זמן קימה שכל
שגש שעות זמן קימה לעמוד ממטמו
ויועם הקב"ה כשעה שרואה המלכים
שמתחיים לחמה כשעה שמתחין
כמרייהם כשעה כדלקמן: כרעלמא.
קירשט"א נלע"ז: כל טעמא נמי
קירש. רוב שעות ממלגנת ומקספת
שאינה כל שעה נחזק אדמימות:
סוריקי סומקי. אפי' כשמקספת
יש בה שורות שורות אדומות מאד
כרעילתם אלל אותה שעה כולה
מקספת: גם ענוש לנדיק לא טוב.
הון נכון לנדיק שיהא מעניש ולא
איה ליה איניש ענשם כשכילו:
9. אהבה. שהיה הקב"ה את אברהם
טעלה שורה של גדולה שחנש הוא
נעלמו: ונאפה. שגא בלעם הרשע את
יעקב טעלה שורה של גדולה שחנש
הוא נעלמו: מ"ג קרענוס. בין פרס
לאלים ו' פרס ח' אלים ג' פעמים
הי מ"ג בין פרס ואלים: אורח ארעא

כרע נפל שכב וגו' ייודע דעת עליון השתא
דעת בהמתו לא הוה ידע דעת עליון
הוה ידע מאי דעת בהמתו דאמרי ליה מאי
טעמא לא רכבת ס' סוסיא אמר להו שדאי
להו ברטיבא אמרה ליה הלא אנכי אתך
למענינא בעלמא אשר רכבת עלי אקראי
בעלמא מעורך עד היום הזה ולא עוד
אלא שאני עושה [לך] מעשה אישות בליה
כתיב הכא ההסבן הסכתי וכתיב התם
יתחי לו סוכנת אלא מאי יודע דעת עליון
שהיה יודע לכוון אותה שעה שהקב"ה כועס
בה והיינו דקאמר להו נביא לישראל יעמי
זכר נא מה יעין בלק בלך מואב ומה ענה
אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל
למען דעת צדקות ה' מאי למען דעת צדקות
ה' אמר להו הקב"ה לישראל דעו נא כמה
זכר נא מה יעין בלק בלך מואב ומה ענה
אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל
למען דעת צדקות ה' מאי למען דעת צדקות
ה' אמר להו הקב"ה לישראל דעו נא כמה
עשיתי עמכם שלא כעסתי כל אותן
הימים בימי בלעם הרשע שאילמלא כעסתי
כל אותן הימים לא שתייר משונאיהן של
ישראל שריר ופליט היינו דקאמר ליה בלעם
לבלק כמה אקב לא קבה אל (וגו') אותן
היום (הימים) לא זעם ה' אל וזעם בכל יום
וכמה זעמו רגע שנאמר כי רגע באפו חיים
ברצונו וגו' איבעית אימא לך עמי בא
בחדריך וסגור דלתך בעורך חבי כמעט רגע
עד יעבור זעם אימת רחח תלת שעי
קמייתא כי חורא כרבלתא הרתנגולא כל
שעתא ושעתא נמי חורא כל שעתא ושעתא
אית ביה סוריקי סומקי ההיא שעתא לית
ביה סוריקי סומקי ההוא מינא דהוה
בשיבבותיה דרבי יהושע בן לוי דהוה קא
מצער ליה יומא חד נקט הרנגולתא ואמר
ליה בכרעיה ואותיב אמר כי מואא ההוא
שעתא נמנם אמר שמע מינה לא אורח ארעא דכתיב יגם ענוש לצדיק לא טוב אפילו במויני לא
איבעי ליה למימר הכי תנא משמיה דרבי מואי בשעה שהתחמה וזרחת המלכים מניחין כתריון על
ראשיהן ומשתחיים לחמה מיד כועס י' ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אחונו תנא משום רבי שמעון בן
אלעזר אהבה מבטלת שורה של גדולה מאברהם דכתיב י' וישכם אברהם בבקר שגאה מבטלת שורה
של גדולה מבלעם שנאמר ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אחונו י' אמר רב יהודה אמר רב לעולם
יעסוק אדם בתורה ובמצוה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה שבשכר ארבעים ושתיים
קרבתו שהקריב בלק וזה ויצאה ממנו רות א"ר י' ויסי בר הונא רות בתו של עגלון בן בנו של בלק
מלך מואב היתה א"ל רבא לרבה בר מרי כתיב י' וישכם אלהים את שם שלמה משמך ויגדל [את] כסאו
מכסאך אורח ארעא למימרא ליה למלאך הכי א"ל מעין קאמרה ליה דאי תנא תימא הכי תבורך
מנשים יעל אשת חבר הקניני מנשים באהל תבורך גישם באהל מאן נינהו שרה רבקה רחל ולאה אורח
ארעא למימר הכי אלא מעין קאמר הכא נמי מעין קאמר ופליגא דרב יוסי בר חוני דאמר רב יוסי בר
חוני בכל אדם מתקנא חוץ מבנו ותלמידו בנו משלמה ותלמידו איבעית אימא י' ויהי נא פי שנים ברוחך
אלי ואיבעית אימא י' ויסמוך את ידיו עליו ויצוהו י' וישם דבר כפי בלעם ר"א אומר מלאך ר' יונתן
אמר חכה א"ר יוחנן מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבו ביקש לומר שלא יהו להם בתי
כנסיות ובתי מדרשות י' מה טובו אלהיך יעקב לא תשרה שכונה עליהם ומשכנתוך ישראל לא תהא
מלכותן נמשכת י' כנחלים נטיו לא יהא להם יתים וכרמים כננות עלי נהר לא יהא ריחן גודף כאהלים
נמטע ה' לא יהיו להם מלכים בעלי קומה כארזים עלי מים לא יהא להם מלך בן מלך יל מים מדליו
לא תהא מלכותן שולטת באומות י' וירעו במים רבים לא יהא עוה מלכותן וירם מאנג מלכו
לא תהא י' אימת מלכותן ותנשא מלכותו אמר רבי אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חוץ מבתי
כנסיות ומבתי מדרשות שנאמר י' ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך קללה
ולא קללות י' א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאי דכתיב י' ואנשים פצעי אוהב ונעותרות נשקות
שונא טובה קללה שקילא אחיה השילוני את ישראל יותר מברכה שברכם בלעם הרשע אחיה השילוני קילא את
ישראל בקנה שנאמר י' והכה ה' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים וגו' מה קנה זה עומד במקום מים וגיזעו
מחליף

למימר הכי. וכו דרך ארץ כן שיאמרו ס' ויטע אלהים שם שלמה
משמך והא מלשא דעמיה דלמרי ליה שיהא גדול מאכיו: מעין. שמן
קאמר ליה ומעין כפאך ולא גדול ממס: נשים באהל. שרה רבקה
רחל ולאה שרה ורבקה דכתיב (בראשית כ"ד) ויביאה יתכן האהלה שרה אמו
וגו' רחל ולאה דכתיב (בראשית כ"ד)
ויאל מאהל לאה ויבא באהל רחל:
אורח ארעא. שאלמה דבורה ליעל
(שמהל) זכוכה משער ורבקה אלל
מעין כרבת שרה קאמרה: ופליגא.
האי דמשנין שם שלמה משמך מעין
פליגא דר' יוסי בר חוני: בנו. מניין
שאנו מקנא בו: משלמה. דקאמרי
ליה לדוד יטעו אלהים שם שלמה
משמך: ופליגא. איבעית אימא
דקאמר ליה לאלהיו והי נא פי שנים
כריתו אלי ונתן לו אהיה לו תקנא
בו: ויסמוך אס ידיו עליו ויזוהו.
אפי' דהקב"ה לא א"ל אלל ומכנת
אם ידך עליו: מדא אולל איהו וסמן
מרכי: מלאך. שסמרו הקדוש ברוך
הוא למלאך שלל יניחמו לקלל:
מכא. נתן כפי בלעם שלל היה
מניחו לקלל והיינו וישם: מברכיוסו
אסא למד מס הים כלבו. דכתיבס'
וייפוך ה' אלהיך לך את הקללה
לברכה הוא היה רואה לקלל כן
שלל יהיו כפי כנסיות ולא נתן כמות
ואמר מה טובו אלהיך: ריחו גודף.
ממנות: וירם מאנג מלכו. מתרגמינן
ותמקף מאנג שמהל מלכותו עוה:
ויכולס. כל הכרכות של בלעם חזרו
לקללה כמו שהיה כוונתו מתחילה:
חוץ מכי כנסיוס וכפי מדרשות:
שלל יפסקו מישראל לעולם:
סקללה לברכה. אחת מן הקללות
הפך לברכה של חזרה לעולם
ולא כל הקללות לברכות שחזרו:
נעשרות. הנפכות כמו עמר שמהפך
המנואה. כלומר נאמנים פלעי אוהב
ונהפכות מנחמנות נשקות שונא:
מחליף

(א) נכרסות. י' ע"ש ע"ז ד'
(ב) זיל אמוסיא. (ג) זיל
שאלמה. ע"ן וסופות
מנולה פא. (ד) זיל ומס
אישם לא זעם י' תלמד
שכל אחס הימים לא זעם
ה' י' כ"ח נכרסות. ו' וקלח
שמי י' ע"ז ד' ע"ש.
(ה) זיל הרנגולא.
(ו) פספסו: כפי ערכן טו:
ס' טענת: כפי מן. כריתו י'
זכר כג. (ז) זיל דלמר ר'
יוסי בר הונא ק' אימא
כריתו י': ע"ש ויטע
כזור כג: ותמספוט שם
ד"ה כמ בני וסי זללו וקח
ע"ש וע"ש סוטה מו.
(ח) ע"זין גרס איותה.
(ט) תענית כג. (י) ס"א
אברהם את הקב"ה
(כ) זיל ייזוהו. (ל) נכמכר
(מ) ז' נכרסו כג.

לענין רש"י
קירשט"א (קירשט"א)
כריתו.

מוסף רש"י
שדאי להו ברטיבא.
ז' וישם שדאי ליהוה. סוכנת.
למן מחמת וישם. מן
השטים ועד הגלגל. עד
כוסלם כל הגלגל השלמי
למיסם שפליס וישם. כי
רעב באפס. אלהל דרעב
הי חפי וישם. תלת שעי
קמייתא. נחמד מרגטי
מהל שעת דלשיות
נכרסות. ו' כשעת חזרו ויזו
שם. סוריקי. קירשט"א
לפי' כמו חוסיין ולשון
ישמעאל קורין לחט
סוריקין וישם. לאו אורח
ארעא. ליתן שעת זעמו
וישם. ארבעים ושתיים
קרבתו. משום מחמת
שערך כג' מקומות ועל כל
אחד ואחד העלה פ' רחל
שהי י' לבל תעמד ומעמד
וג' פעמים י' עליון מ"ג.
וקרבתו של בלק הוא שלל
לפי מליה וידו כג.
ועתרות. לשון הפך.
דלחמיין כנסת סוטה
(ד). וישם לו. מה טעם זה
מהפך את המנואה.
סוריקא לע"ז. לא נמי
תערתות לשון ריבוי יזוהו.
אינקריס כגלגל. כמו
התפרסם על דכרסס
ותע"ז כ.

20. ולא אכה י' אלהיך לשמע אל בלעם ויחך י' אלהיך לך את הקללה לברכה כי אהבך י' אלהיך: ר"ב כ"ג ז
21. ואנשים פצעי אוהב
תערתות נשקות שונא: משלי כ"ו
22. ורבה י' את ישראל כאשר ינוד הקנה במים ותהא את ישראל מעל האקנה הטובה והוא אשר ילמן לאבותיהם ויהם מעבר לגר יתן אשר ישאו את אשריהם מכעיסים
את י' מ"כ א א י' ט